
Vergaderjaar 2008–2009

---

31 924 IIA

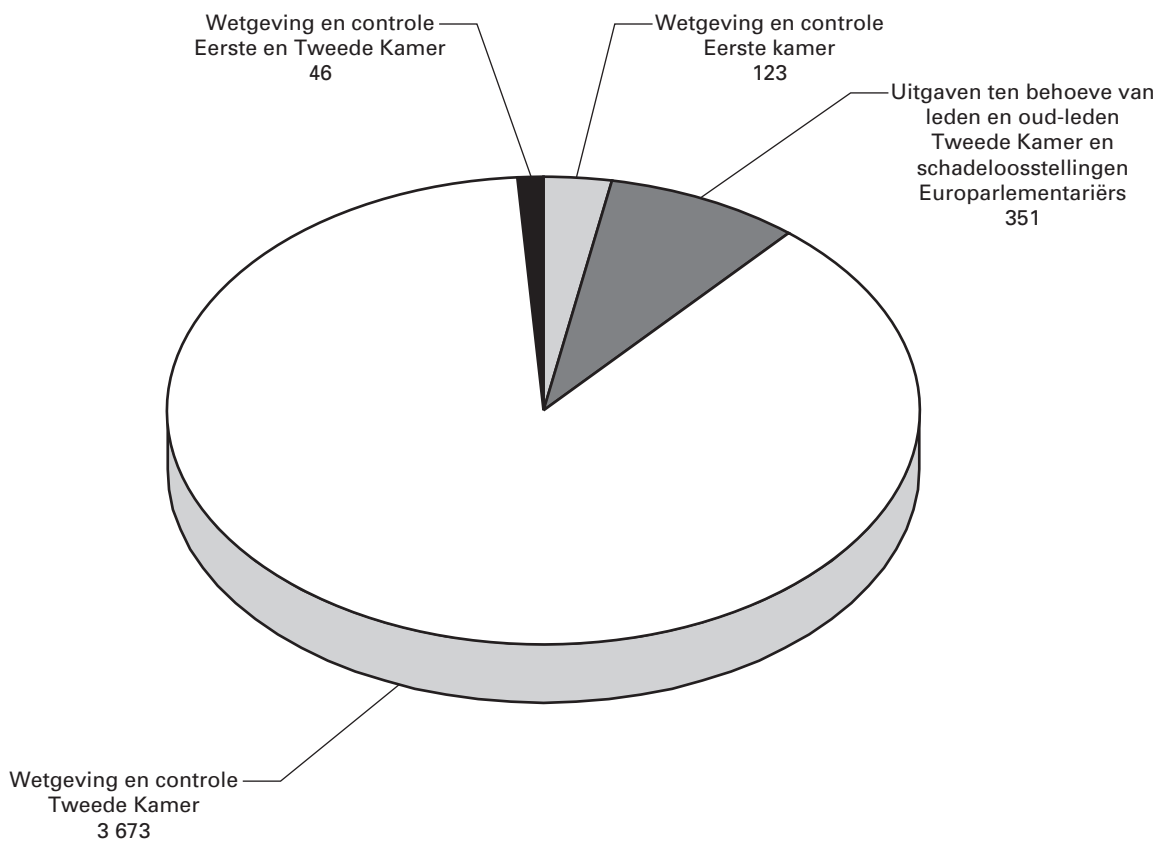
Jaarverslag en slotwet Staten-Generaal 2008

Nr. 1

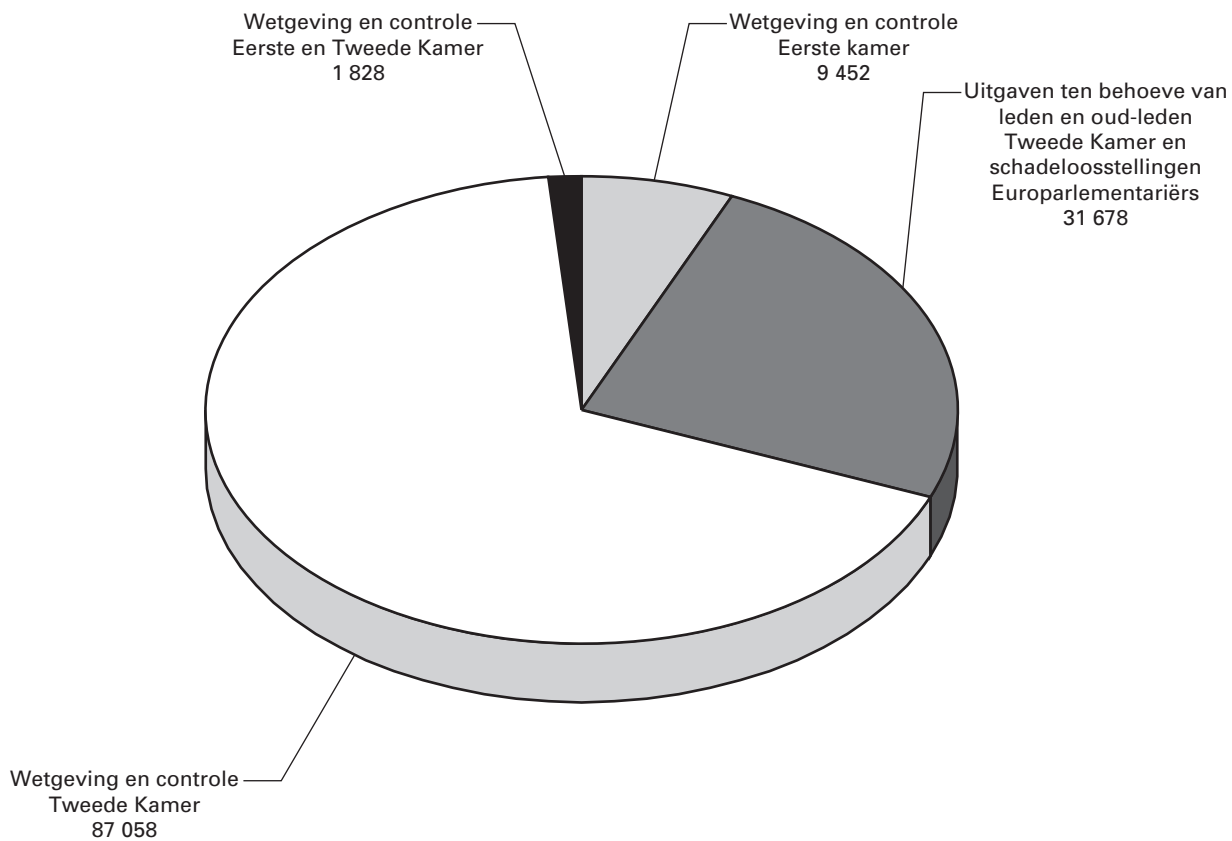
JAARVERSLAG STATEN-GENERAAL (IIA)
Aangeboden 20 mei 2009

Ontvangsten (bedragen x € 1000)

Uitgaven (bedragen x € 1000)

Inhoudsopgave Jaarverslag 2008 Staten-Generaal (IIA)

A.	Algemeen	6
1.	Aanbieding en dechargeverlening	6
2.	Leeswijzer	9
B.	Beleidsverslag	10
3.	Tabel budgettaire gevolgen van beleid voor IIA	10
4.	De artikelen	11
	1. Wetgeving en controle Eerste Kamer	11
	2. Uitgaven ten behoeve van de leden en oud-leden Tweede Kamer, alsmede de leden van het Europees Parlement	14
	3. Wetgeving en controle Tweede Kamer	17
	4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	22
5.	De niet-beleidsartikelen	24
	10. Nominaal en onvoorzien	24
C.	Jaarrekening	25
6.	De Verantwoordingsstaat	25
7.	De Saldibalans	26

A. ALGEMEEN

1. AANBIEDING EN DECHARGEVERLENING

Aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik het Jaarverslag met betrekking tot de begroting van de Staten-Generaal (IIA) over het jaar 2008 aan. Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties decharge te verlenen over het in het jaar 2008 gevoerde financiële beheer.

Ten behoeve van de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening is door de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport opgesteld. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Rekenkamer met betrekking tot:

- a. het gevoerde financieel en materieelbeheer;
- b. de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties;
- c. de financiële informatie in de jaarverslagen;
- d. de departementale saldibalansen;
- e. de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- f. de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering.

Bij het besluit tot dechargeverlening dienen verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken te worden betrokken:

- a. het Financieel Jaarverslag van het Rijk over 2008;
- b. het voorstel van de Slotwet over het jaar 2008 die met het onderhavige Jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het jaar 2008 met betrekking tot de onderzoeken van de centrale administratie van 's Rijks schatkist en van het Financieel Jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de in het Financieel Jaarverslag van het Rijk over 2008 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten van het Rijk over 2008, alsmede met betrekking tot de Saldibalans van het Rijk over 2008 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 83, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
G. ter Horst

Algemeen

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. LEESWIJZER

Opbouw Jaarverslag

Het jaarverslag over 2008 bestaat conform de regelgeving uit de volgende delen:

- A. het algemene deel met o.a. dechargeverlening;
- B. de totaaltabel (IIA) budgettaire gevolgen van beleid;
- C. de jaarrekening.

De paragraafindeling van de artikelen 1 en 3 is als volgt:

- 1. Algemeen
- 2. Speerpunten 2008
- 3. Budgettaire gevolgen van beleid
  - 3a. Financiële toelichting
  - 3b. Beleidsmatige toelichting (tabel beleidsprestaties)
- 4. Nader geoperationaliseerde doelstellingen
- 5. Bedrijfsvoeringparagraaf

Voor de afwijkende opbouw van de artikelen 2 en 4 is gekozen om de volgende redenen.

De artikelen 2, 3 en 4 hebben betrekking op de Tweede Kamer. Om dubbelingen te voorkomen is de bedrijfsvoeringparagraaf opgenomen bij het daartoe meest aangewezen artikel, te weten artikel 3. Aangezien in de begroting voor artikel 4 geen beleidsdoelstellingen zijn geformuleerd is ervoor gekozen om de paragrafen 2, 3b en 4 weg te laten.

Er is alleen een inhoudelijke toelichting gegeven bij opmerkelijke verschillen tussen de oorspronkelijke vastgestelde begroting 2008 en de realisatie 2008.

Rechtmatigheid

In 2008 zijn de tolerantiegrenzen voor de rechtmatigheid op hoofdstuk-niveau niet overschreden en is er sprake van een getrouw beeld. Een toelichting op de rechtmatigheid per College/Kabinet is te vinden in de bedrijfsvoeringparagraaf van ieder College/Kabinet.

Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens

Onderzoek heeft uitgewezen dat bij de Staten-Generaal in 2008 geen sprake is geweest van beloning van functionarissen die het gemiddelde belastbare loon per jaar van de ministers te boven gaan. Derhalve geldt voor het Jaarverslag 2008 van de Staten-Generaal geen verplichte melding van topinkomens in verband met de inwerkingtreding van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

B. BELEIDSVERSLAG

3. Tabel budgettaire gevolgen van beleid

Overzicht budgettaire gevolgen van beleid (in € 1 000)							
Totaalbegroting IIA	Realisatie 2004	Realisatie 2005	Realisatie 2006	Realisatie 2007	Realisatie 2008	Vastgestelde begroting	Verschil
Verplichtingen	111 158	124 036	114 159	131 278	130 839	127 306	3 533
Uitgaven	110 699	115 576	115 783	131 597	130 016	127 306	2 710
Ontvangsten	3 569	2 975	3 546	4 173	4 193	2 452	1 741

4. DE ARTIKELEN

Artikel 1. Wetgeving en controle Eerste Kamer

1. Algemene beleidsdoelstelling

De hoofdtaak van de Eerste Kamer is dat zij aan het eind van het wetgevende proces een totaaloordeel velt over een wetsvoorstel. De Kamer pleegt de ter afhandeling aan haar voorgelegde wetsvoorstellen te toetsen aan een aantal kwaliteitscriteria die grofweg aangeduid kunnen worden als: rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. De Eerste Kamer heeft ook de taak de regering te controleren, een taak die veelal in samenhang met de beoordeling van wetsvoorstellen wordt uitgeoefend. Naast wetgeving beoordeelt de Kamer ook verdragen en andere regelgeving (voorgehangen algemene maatregelen van bestuur).

De Eerste Kamer opereert niet alleen in een nationale, maar ook in een internationale context. Zij besteedt in ruime mate aandacht aan internationale en in het bijzonder Europese ontwikkelingen en de doorwerking van Europese regelgeving in de nationale regelgeving. De opportuniteit van voorgenomen Europese wetgeving heeft de afgelopen jaren binnen de Europese Unie versterkte aandacht gekregen van nationale parlementen, ook van het Nederlandse en daarbinnen ook in het bijzonder van de Eerste Kamer. Daarnaast wordt jaarlijks de verenigde vergadering verzorgd.

2. Speerpunten

De strategische ambities van de Huishoudelijke Commissie, het College van Senioren en de Griffier over de werkwijze en organisatie van de Eerste Kamer voor de periode 2003–2008, zijn weergegeven in de notitie De Kanteling, die in november 2003 formeel is vastgesteld.

Hierin zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. versterking van de inhoudelijke ondersteuning aan leden en commissies ten behoeve van de pro-activiteit in de toetsing van wetgeving en de controle van het regeringsbeleid;
2. actief zichtbaar maken van de wijze waarop de Kamer haar taken vervult – mede in het licht van verantwoording – richting burgers, maatschappelijke organisaties en andere instellingen, bestuur en media;
3. samenwerking met de Tweede Kamer op het terrein van de ondersteunende activiteiten.

De speerpunten voor 2008 lagen in het verlengde van deze strategische doelstellingen.

Voor de versterking van de inhoudelijke ondersteuning is de ambtelijke organisatie uitgebreid met enkele beleidsmedewerkers en informatie-specialisten.

Voor de begroting 2008 heeft dit een stijging van de materieelkosten (uitvoerings- en onderzoekkosten) en aanschaf en vervanging van investeringsgoederen tot gevolg gehad.

Het maatschappelijk effect hiervan ligt in de borging van de kwaliteit in de toetsing van wetgeving en controle op het regeringsbeleid, bij een toename van de werkzaamheden.

In het kader van de actieve zichtbaarheid en verantwoording over de taken en de uitvoering daarvan, is verder geïnvesteerd in de informatievoor-

ziening, de voorlichting en in publiciteitsactiviteiten. Dit waren met name investeringen in de website.

De samenwerking met de Tweede Kamer heeft gestalte gekregen in het bundelen van een aantal ondersteunende diensten, waarbij de dienstverlening in een dienstverleningsovereenkomst is vastgelegd. Dit brengt overigens geen directe consequenties voor de begroting met zich mee. Het maatschappelijk effect is een grotere efficiency en doelmatigheid van de ondersteuning aan de Eerste Kamer.

3. Budgettaire gevolgen van beleid

Overzicht budgettaire gevolgen van beleid (in € 1 000)							
1: Wetgeving en controle Eerste Kamer	Realisatie 2004	Realisatie 2005	Realisatie 2006	Realisatie 2007	Realisatie 2008	Vastgestelde begroting	Verschil
Verplichtingen	8 018	9 780	8 842	9 736	9 371	9 487	- 116
Uitgaven	7 896	9 655	9 038	9 285	9 452	9 487	- 35
1. apparaat	4 523	5 721	5 297	5 461	5 554	5 648	- 94
2. vergoedingen voorzitter en leden EK	3 314	3 763	3 721	3 790	3 856	3 816	40
3. Verenigde Vergadering	59	171	20	34	42	23	19
Ontvangsten	71	70	77	96	123	77	46

3a. Financiële toelichting

De realisatie 2008 wijkt beperkt af van de raming.

3b. Beleidsmatige toelichting

Beleidsprestaties 2008	Realisatie
Apparaat	
• Het verzorgen van de openbare vergaderingen	Ja
• Het verzorgen van Commissievergaderingen	Ja
• Het informeren van Kamerleden	Ja
• Het onderhouden van externe betrekkingen	Ja
• Het faciliteren van activiteiten betrekking hebbende op het wetgevingsproces	Ja
• Versterken van de inhoudelijke ondersteuning	Ja
• Het actief zichtbaar maken van de wijze waarop de Kamer haar taken vervult	Ja
• Samenwerking met de Tweede Kamer op het terrein van de ondersteunende activiteiten	Ja
Vergoedingen voorzitter en leden Eerste Kamer	
• Het verzorgen van vergoedingen aan Voorzitter en leden	Ja
Verenigde Vergadering	
• Het verzorgen van de Verenigde Vergadering	Ja

4. Nader geoperationaliseerde doelstellingen

Een geoperationaliseerde doelstelling in 2008 was de verdere ontwikkeling van wetgevingsdossiers. Deze doelstelling draagt bij aan de borging van de kwaliteit in de toetsing van wetgeving en de controle op het regeringsbeleid. Om deze doelstelling te realiseren heeft er scholing van beleidsmedewerkers en informatiespecialisten plaatsgevonden.

Versterking van de informatievoorziening was een doelstelling voor 2008. Deze doelstelling draagt bij aan het kunnen leveren van snelle en volledige informatie aan de diverse doelgroepen. Om dit te bewerkstelligen is de Eerste Kamerwebsite verder verbeterd en is de educatieve website «Derde Kamer» doorontwikkeld.

In publiciteit en representatie is geïntensiveerd. Deze doelstelling heeft bijgedragen aan de zichtbaarheid van de Eerste Kamer en aan een actieve verantwoording over de taakuitoefening. Er is een jaarbericht over de periode 2006–2007 uitgebracht en andere publicaties met betrekking tot het werkterrein van de Eerste Kamer. Ook is er gericht geïnviteerd van relevante actoren en doelgroepen.

De toegankelijkheid van het Eerste Kamergebouw is verder vergroot. Dit draagt bij aan een betere bekendheid en zichtbaarheid van de Eerste Kamer als instituut en doet recht aan het openbare karakter daarvan. De openstelling voor publiek is verder uitgebreid.

De ICT-voorzieningen van de Eerste Kamer zijn versterkt. De ICT-infrastructuur is geüpgrade. Hierdoor is een bijdrage geleverd aan een betere hedendaagse informatie- en communicatie infrastructuur waarmee leden en ambtenaren effectiever hun werkzaamheden kunnen uitoefenen.

5. De bedrijfsvoeringparagraaf

a. Financiële rechtmatigheid:

Doordat niet voldaan is aan de eis rond de Europese aanbestedingen, betalingen op een niet formeel afgesloten contract, hebben er in 2008 voor € 0,2 mln. aan onrechtmatige betalingen plaatsgevonden. Daarnaast is in 2008 voor een bedrag van € 0,1 mln. aan verplichting aangegaan op grond van een ten onrechte niet conform de Europese aanbestedingsregels aanwezige overeenkomst. Voor wat betreft deze onrechtmatigheden, betreffende respectievelijk de catering en de post, zijn door de Eerste Kamer inmiddels de juiste Europese procedures ingezet c.q. afgerond.

b. Totstandkoming niet financiële beleidsinformatie:

In 2008 is het nieuwe contentmanagementsysteem, waarmee de website van de Eerste Kamer wordt beheerd, opgeleverd en in gebruik genomen. Daarnaast wordt deze informatie voor het publiek in bewerkte vorm op de website van de Eerste Kamer gepubliceerd. Ook wordt per week, d.m.v. de voorlopige agenda, bijgehouden wat de stand van zaken is voor het desbetreffende wetsvoorstel.

c. Financieel en materieel beheer:

Het materieel is in kaart gebracht. Met de Auditdienst wordt hierover nader overlegd.

Artikel 2. Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer, alsmede de leden van het Europees Parlement

1. Algemene beleidsdoelstelling

Het zorgdragen voor het doen van uitgaven met betrekking tot:

- de schadeloosstelling en de reis- en overige kosten van de leden van de Tweede Kamer,
- de wachtgelden van oud-leden van de Tweede Kamer en hun nabestaanden,
- de schadeloosstelling van de Nederlandse leden van het Europees Parlement.

2. Speerpunten

Niet van toepassing.

3. Budgettaire gevolgen van beleid

Overzicht budgettaire gevolgen van beleid (in € 1 000)

2: Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer en schadeloosstellingen Europarlementariërs	Realisatie 2004	Realisatie 2005	Realisatie 2006	Realisatie 2007	Realisatie 2008	Vastgestelde begroting	Verschil
Verplichtingen	28 047	29 768	29 128	35 013	31 677	31 987	- 310
Uitgaven	28 047	29 767	29 123	35 020	31 678	31 987	- 309
1. schadeloosstelling	18 677	19 384	19 366	20 661	20 232	20 259	- 27
2. pensioenen en wachtgelden	9 370	8 092	7 461	11 996	9 016	9 527	- 511
3. schadeloosstellingen Europarlementariërs		2 291	2 296	2 363	2 430	2 201	229
Ontvangsten	0	353	369	469	351	286	65

3a. Financiële toelichting

In totaal is er sprake van een kleine onderuitputting. De verklaring hiervoor is dat de uitgaven aan wachtgelden wisselend (afnemend) zijn. In de loop van 2008 is het aantal wachtgelden sneller afgenomen dan voorzien.

3b. Beleidsmatige toelichting

Beleidsprestaties 2008

Realisatie

Door een gerichte inzet van outplacementfaciliteiten wordt beoogd de gevolgen van het beroep op de wachtgeldregeling N.v.t. te beperken

4. Nader geoperationaliseerde doelstellingen

Outplacement

In beginsel kunnen alle niet herkozen leden een beroep doen op deze vrijwillige regeling. Hieraan is namelijk geen kwalitatieve dan wel kwantitatieve doelstelling gekoppeld. De ervaring leert dat direct na verkiezingen het aantal deelnemers toeneemt. Voor outplacementfaciliteiten is jaarlijks

Beleidsverslag

€ 0,2 mln. beschikbaar. De uitgaven in 2008 beliepen € 0,059 mln. (voor 4 deelnemers).

Kengetallen m.b.t. artikelonderdeel 2.2 pensioenen en wachtgelden

Overzicht aantallen pensioenen en wachtgelden oud-leden

Specificatie in aantallen per ultimo	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pensioenen oud-leden	218	222	242	249	253	262
Wachtgelden oud-leden	121	91	62	120	91	82
Weduwen- en weduwnaarspensioenen	121	118	124	132	122	120
Wezenpensioenen	4	4	4	4	4	3
Totaal	464	435	432	505	470	467

Specificatie inzake de werkzaamheden van de Kamer (in aantallen)

	2005	2006	2007	2008
Vergaderingen				
Plenaire vergaderingen	106	100	106	111
<i>Commissievergaderingen</i>				
– openbaar	873	714	829	1 310
– besloten	711	609	592	431
Overige vergaderingen	6 678	5 321	7 569	8 568
Werkbezoeken commissies				
Binnenland	66	32	–	36
Buitenland	23	23	–	35
Wetsvoorstellen, moties en vragen				
<i>Ingediende wetsvoorstellen</i>	291	269	214	285
– initiatief wetsvoorstellen	9	23	9	14
– rijksbegrotingen	18	18	20	20
– fondsen	7	8	7	8
– suppletore begrotingen	54	45	46	76
In stemming gebrachte wetsvoorstellen	183	290	262	236
<i>Ingediende moties</i>	1 434	1 170	1 968	2 543
– aangenomen	513	488	601	686
– verworpen	513	432	993	1 334
– ingetrokken	85	84	89	105
– aangehouden	85	38	137	104
– gewijzigd	109	74	111	212
– in behandeling	8	–	3	0
– vervallen	121	54	34	102
<i>Schriftelijke vragen</i>	2 045	1 772	2 671	3 002
– waarvan beantwoord	2 225	2 014	2 677	2 972
Mondelinge vragen	96	92	113	134
Interpellaties	5	5	4	8

Ingediende moties per fractie	Aantal	Schriftelijke vragen per fractie	Aantal
SP	540	SP	770
VVD	380	PVV	466
PVV	392	CDA	464
CDA	263	VVD	389
PvdA	223	PvdA	367
Groenlinks	242	PVDD	257
PVDD	185	GroenLinks	195
D66	133	D66	184
ChristenUnie	138	SGP	89
SGP	40	ChristenUnie	74
Verdonk	7	Verdonk	13

5. De bedrijfsvoeringsparagraaf

Geen specifieke opmerkingen behorend bij artikel 2. Voor het overige wordt verwezen naar artikel 3.

Artikel 3. Wetgeving en controle Tweede Kamer

1. Algemene beleidsdoelstelling

Naast de apparaatskosten van de Tweede Kamer in strikte zin, zijn onder dit artikel ook de budgetten voor onderzoek, drukwerk kamerstukken, fractieondersteuning, uitzending van leden en, indien van toepassing, enquêtes opgenomen.

2. Speerpunten

De in de begroting genoemde speerpunten (zie ook onderstaande paragraaf 3b en de daarbij behorende nadere toelichting) zijn grotendeels succesvol gerealiseerd.

3. Budgettaire gevolgen van beleid

Overzicht budgettaire gevolgen van beleid (in € 1 000)

3: Wetgeving en controle Tweede Kamer	Realisatie 2004	Realisatie 2005	Realisatie 2006	Realisatie 2007	Realisatie 2008	Vastgestelde begroting	Verschil
Verplichtingen	72 874	82 863	74 598	84 760	87 963	84 084	3 879
Uitgaven	72 349	74 528	76 031	85 523	87 058	84 084	2 974
1. apparaat	49 297	53 972	58 662	57 417	61 553	60 359	1 194
2. onderzoeksbudget	843	222	530	1 020	469	1 039	- 570
3. drukwerk	3 518	2 847	2 793	3 030	2 821	2 803	18
4. fractiekosten	18 521	17 347	18 933	23 057	21 747	19 460	2 287
5. uitzending leden	170	140	315	244	468	423	45
Ontvangsten	3 497	2 540	3 070	3 577	3 673	2 066	1 607

3a. Financiële toelichting

Bij gelegenheid van de eerste suppletore begroting 2008 was sprake van de volgende mutaties:

Omschrijving	Bedrag (€ x 1 000)
- Communicatie en voorlichting	150
- Materieel Tweede Kamer	103
- Formatie Tweede Kamer	657
- Overige posten	450
- Eindejaarsmarge, inzet diversen	1 137
- Aanpassing fractiekostenbudget	600
- Overheveling naar 4.3	- 14
Totaal	3 083

Bij gelegenheid van de tweede suppletore begroting 2008 was sprake van de volgende mutaties:

Beleidsverslag

Omschrijving	Bedrag (€ x 1 000)
– reeds opgenomen in de ontwerpbegroting 2009	1 688
– ICT-projecten	– 1 500
– Huis voor de Democratie en Rechtstaat	– 500
– Middelen Bouwkundige verandering toegangsfaciliteiten	– 1 000
– Desaldering ontvangsten voor gedetacheerd personeel	1 000
– Bijdrage programma's en projecten informatie Rijk	– 45
Totaal	– 357

De overschrijding op de uitgaven wordt veroorzaakt doordat de fractiekosten hoger zijn uitgevallen dan geraamd en door meer uitgaven aan personele inzet op projecten.

De hogere ontvangsten ten opzichte van de raming worden veroorzaakt door meer ontvangsten personeel (detachering etc.) en verhoogde omzet van het restaurant van de Tweede Kamer.

3b. Beleidsmatige toelichting

Beleidsprestaties 2008	Realisatie
Ondersteuning bij de indiening van initiatief wetsvoorstellen en -nota's.	
1. Inzet en begeleiding door bureau wetgeving aan de hand van een hiertoe in 2007 opgesteld draaiboek.	Ja
Versterken van de samenwerking Eerste Kamer op facilitair gebied, maar ook op het terrein van informatie-uitwisseling (onder andere in het kader van de EU).	
2. Het verder uitwerken van de website van de Derde Kamer.	Ja
Uitbreiding en verbetering ondersteuning op EU-gebied.	
3. Uitvoering geven aan de besluitvorming in de Kamer naar aanleiding van het rapport «Parlement aan zet».	Ja
Verbetering informatievoorziening voor zowel leden als derden	
4. Uitwerken en starten van het e-parlementprogramma 2008–2010, waaronder de uitbreiding van de beschikbaarstelling van informatie aan derden.	Nee
5. De opvolger van de huidige «Kamer Thuis Dienst» is permanent verbonden via het internet en biedt alle informatiediensten die de Kamer elektronisch beschikbaar stelt. Daarnaast zullen ook andere communicatievormen worden ondersteund.	Deels
6. Ten einde in technologische zin aansluiting te houden bij de actualiteit, moet in 2008 een nieuwe basiswerkplek worden ingericht.	Nee
7. Beheer, onderhoud en vernieuwing van e-parlements systemen en e-infrastructuur.	Ja
8. Het implementeren van ICT-voorzieningen en (waar relevant) cameravoorzieningen in de plenaire zaal en de grote commissiezalen.	Ja
9. Implementatie informatiebeveiligingsbeleid.	Nee
10. Het voornaamste doel van het project Staten-Generaal digitaal is de Handelingen, Kamerstukken, Kamervragen/aanhangsels en (meerjaren) registers uit de periode 1814–1995 via microverfilming te behouden voor het nageslacht en via digitalisering en ontsluiting rechtstreeks toegankelijk te maken op internet. Na het afsluiten van de eerste fase (1990–1995) en de beschikbaarstelling hiervan op een website in april van dit jaar, wordt nu gewerkt aan de tweede fase (1978–1990).	Ja
11. Met de website voor jongeren (15–18 jaar) en game Tweede Kamer wordt beoogd het (virtueel) bezoek door jongeren aan de Kamer te stimuleren. Via een aantrekkelijke, interactieve, game wordt de werkwijze van de Kamer uitgelegd. De game kan ook op internet worden gespeeld.	Ja
12. Digitale beschikbaarstelling van kranten- en tijdschriftartikelen alsmede knipselkranten.	Ja
13. Themasites commissies/vernieuwing intranetsites.	Nee
14. Het bepalen van de functionaliteit van de nieuwe dienstverlening, applicatie- en systeemontwikkeling, tests, aanschaf hard- en software alsmede implementatie.	Ja
15. De activiteiten betreffen de voorstudie en het samenstellen van de basiswerkplek. De uitrol start in 2009. Bij de nieuwe Kamerperiode in 2011 moet alles zijn gerealiseerd.	Nee
16. De activiteiten in 2008 betreffen de inhuur van de projectleiding, de aanschaf van de apparatuur en de implementatie.	Ja
17. Het inhuren van projectleiders, het opstellen van een projectinformatiedocument en het inhuren van begeleiders voor de functioneel en applicatiebeheerders. Het vaststellen per bedrijfsapplicatie (circa 15) van de beveiligingseisen, het opstellen van een technisch ontwerp voor de aanpassingen alsmede het zodanig aanpassen van de applicaties dat deze voldoen aan de vastgestelde veiligheidseisen.	Ja
18. De website biedt een interactief platform voor informatie-uitwisseling en discussie. Dit in combinatie met activiteiten in de Kamer zoals rondleidingen en tentoonstellingen.	Ja

Ad 4. Uitwerken en starten van het e-parlementprogramma 2008–2010, waaronder de uitbreiding van de beschikbaarstelling van informatie aan derden.

Er is geen nieuw meerjarenprogramma ontwikkeld. Prioriteit is gegeven aan de infrastructuur en Parlis.

Ad 5. De opvolger van de huidige «Kamer Thuis Dienst» is permanent verbonden via het internet en biedt alle informatiediensten die de Kamer elektronisch beschikbaar stelt. Daarnaast zullen ook andere communicatievormen worden ondersteund.

Er zijn in 2008 functionele verbeteringen van het KTD3 concept doorgevoerd (waaronder het gelijktijdig e-mailen en internetten). Het bieden van alternatieve verbindingsmogelijkheden (UMTS, hotspots) met het openbare netwerk zullen in de eerste helft van 2009 worden gerealiseerd.

Ad 6. Ten einde in technologische zin aansluiting te houden bij de actualiteit, moet in 2008 een nieuwe basiswerkplek worden ingericht.

In 2008 heeft conform het Jaarplan 2008 van de dienst Automatisering de focus gelegen op het inlopen van infrastructurele achterstanden (waaronder desk- en laptops en hardware in de back office) en verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening (inclusief reorganisatie van de DA).

Ad 9. Implementatie informatiebeveiligingsbeleid.

Door de reorganisatie van de Dienst Automatisering hebben andere prioriteiten de voorkeur gekregen. Dit onderwerp zal in 2009 worden uitgewerkt.

Ad 13. Themasites commissies/vernieuwing intranetsites.

De ontwikkeling van themasites is in 2008 niet gerealiseerd. Wel zijn gesprekken met commissies gevoerd. In 2009 zal dit resulteren in vernieuwing van 1 tot 2 commissiesites, waarin wordt gestreefd naar een applicatie waarmee online raadpleging van burgers/betrokkenen mogelijk wordt op thema's.

Het intranet is onder meer van nieuwe tools voorzien, zoals de dynamische dossiers, RSS feeds. De Homepage is, na gebruikersonderzoek, vernieuwd.

Er zijn webforms elektronische (aanvraag)formulieren ontwikkeld en geïmplementeerd, er is gebruikersonderzoek geweest en naar aanleiding daarvan zijn de homepage en onderliggende pagina's opnieuw ingedeeld en gebouwd. Er is een functionaliteit «Mijn links» gebouwd waarbij mensen direct informatie krijgen over nieuwe items op de site waarin zij geïnteresseerd zijn. Er is een koppeling met Parlis gemaakt met nieuwe presentatieschermen.

Ad 15. De activiteiten betreffen de voorstudie en het samenstellen van de basiswerkplek. De uitrol start in 2009. Bij de nieuwe Kamerperiode in 2011 moet alles zijn gerealiseerd.

Nee, zie punt 6.

4. Nader geoperationaliseerde doelstellingen

Geen.

5. De bedrijfsvoeringsparagraaf

a. Financiële rechtmatigheid

De begrotingsuitvoering is in het algemeen rechtmatig verlopen. Dat neemt niet weg, dat in een aantal gevallen de Europese aanbestedingsregels niet of niet geheel zijn gevolgd. Per saldo gaat het om € 1,56 mln. aan onrechtmatigheden, waarvan het merendeel betrekking heeft op contracten die vóór 2008 zijn afgesloten. De in 2007 geïntroduceerde ontheffingsprocedure maakt transparant welke afwegingen bij het besluit om niet de voorgeschreven procedure te volgen zijn betrokken. Deze ontheffingsprocedure heeft ook in 2008 goed gewerkt.

De begrotingsuitvoering is met uitzondering van bovenstaande opmerkingen rechtmatig verlopen. Dat neemt niet weg dat de Tweede Kamer blijft streven naar verbeteringen van de financiële functie binnen de organisatie. In dit verband zijn er vier relevante ontwikkelingen.

In 2008 is de reorganisatie van de stafdienst FEZ afgerond inclusief de plaatsing van alle medewerkers. De stafdienst zal zich ontwikkelen tot management controller. Deze ontwikkeling heeft zich deels ingezet in 2008 en zal de komende jaren verder vorm en inhoud krijgen.

Het inkoopbeleidsplan 2009–2013 is opgesteld en goedgekeurd door het Managementteam. Het inkoopbeleidsplan geeft inkoop de mogelijkheid verder te groeien in zijn ondersteuning door meer aandacht te schenken aan complexe en unieke inkooptrajecten en de focus minder te richten op het bestellen van artikelen. Daarnaast zal het contractbeheer worden versterkt. De wens is om van reactief pro-actief te worden.

In 2008 heeft het Managementteam het besluit genomen tot het instellen van een Audit Comité dat formeel in 2009 van start gaat. Het Audit Comité, dat bestaat uit het Managementteam, het hoofd FEZ en drie externe leden heeft tot taak gezamenlijk onderzoek te initiëren op het vlak van de bedrijfsvoering van de Tweede Kamer. Het Managementteam verwacht dat hiermee het doelmatig en rechtmatig financieel beheer in de gehele organisatie wordt verbeterd.

Een andere relevante ontwikkeling betreft de verdere uitrol van het project Van Aanvraag Tot Betalen. In dit project is de factureringsstroom en de goedkeuring volledig gedigitaliseerd. In 2009 zal ook de VOTA worden gedigitaliseerd. Het aantal fouten door menselijk handelen moet hierdoor worden verminderd. Daarenboven zal er capaciteit vrijvallen die ingezet wordt om de kwaliteit van de dienstverlening te verhogen.

b. Materieel beheer.

De Auditdienst vraagt aandacht voor de beschrijving van de processen van het materieel beheer (inclusief de maatregelen van interne controle). In 2008 is een risicoanalyse in het kader van het materieel beheer afgerond. Op grond van deze analyse wordt voor een beperkt aantal bedrijfsmiddelen aanvullende maatregelen getroffen. Het betreft dan maatregelen zoals het optimaliseren van de administratieve vastlegging, het beschrijven van de administratieve organisatie en het verbeteren van de verantwoordingsinformatie. Dit zal in 2009 zijn beslag krijgen.

Artikel 4. Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer

1. Algemene beleidsdoelstelling

Het onder dit artikel opgenomen budget betreft, naast de apparaatskosten van de Griffie interparlementaire betrekkingen, tevens de kosten van de interparlementaire activiteiten.

2. Speerpunten

N.v.t.

3. Budgettaire gevolgen van beleid

Overzicht budgettaire gevolgen van beleid (in € 1 000)							
4: Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	Realisatie 2004	Realisatie 2005	Realisatie 2006	Realisatie 2007	Realisatie 2008	Vastgestelde begroting	Verschil
Verplichtingen	2 219	1 625	1 591	1 769	1 828	1 933	- 105
Uitgaven	2 407	1 626	1 591	1 769	1 828	1 933	- 105
2. apparaat griffie interparlementaire betrekkingen	444	452	414	487	436	472	- 36
3. interdepartementale betrekkingen	1 963	1 174	1 177	1 282	1 392	1 461	- 69
Ontvangsten	1	12	30	31	46	23	23

3a. Financiële toelichting

Nadere uitsplitsing realisatie artikelonderdeel 4.3 Interparlementaire betrekkingen (in € 1 000)			
	Realisatie 2007	Realisatie 2008	Begroting 2008
01. uitzending leden naar internationale organen	384	489	563
02. aandeel Nederland in de kosten van interparlementaire organen	508	525	507
03. contacten tussen de parlementen van het Koninkrijk	166	110	100
04. ontvangst van buitenlandse parlementsleden en delegaties van internationale organen	54	80	117
05. subsidie aan de Nederlandse groep van de Union Interparlementaire	170	188	188
Totaal	1 282	1 392	1 475

Aantal vergaderuren met verslag	2006	2007	2008
- aantal (plenaire en commissie) vergaderuren Eerste en Tweede Kamer waarvan geredigeerd woordelijk verslag is gemaakt	1 315	1 533	1 730
- aantal uren algemeen overleg met verslag	800	1 035	1 415
- overige werkzaamheden ten behoeve van de Eerste en Tweede Kamer*	375	4 530	3 902

* De «overige werkzaamheden in uren ten behoeve van de Eerste en Tweede Kamer» in 2008 zien toe op het volgende:

- redactionele verslagen
- verslagen Commissie voor de Werkwijze der Kamer
- verslagen Georganiseerd Overleg
- verslagen Presidium

Beleidsverslag

- deelname ondernemingsraad
- redactiewerk
- vertalingen
- project VLOS
- bedrijfshulpverlening
- diverse andere verslagen en werkzaamheden

3b. Beleidsmatige toelichting

N.v.t.

4. Nader geoperationaliseerde doelstellingen

Geen.

5. De bedrijfsvoeringsparagraaf

Geen specifieke opmerkingen behorend bij artikel 4. Voor het overige wordt verwezen naar artikel 3.

5. NIET-BELEIDSARTIKEL

Artikel 10. Nominaal en Onvoorzien

3. Budgettaire gevolgen van beleid

Overzicht budgettaire gevolgen van beleid (in € 1 000)

10: Nominaal en onvoorzien	Realisatie 2004	Realisatie 2005	Realisatie 2006	Realisatie 2007	Realisatie 2008	Vastgestelde begroting	Verschil
Verplichtingen	0	0	0	0	0	- 185	185
Uitgaven	0	0	0	0	0	- 185	185
1. loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
2. prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
3. onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0
4. waarde-overdracht en waarde- overname	0	0	0	0	0	0	0
5. taakstellingen	0	0	0	0	0	- 185	185
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

7. SALDIBALANS

SALDIBALANS PER 31 DECEMBER 2008 VAN DE STATEN-GENERAAL (II A)				
1)	Uitgaven 2008	130 015 012,16	2) Ontvangsten 2008	4 190 635,30
3)	Liquide middelen	30 230,28		
4)	Rekening-courant RHB		4a) Rekening-courant RHB	123 790 381,61
5)	Uitgaven buiten begrotingsverband (intra-comptabele vorderingen)	252 666,68	6) Ontvangsten buiten begrotingsverband (intra-comptabele schulden)	2 316 892,21
7)	Openstaande rechten		7a) Tegenrekening openstaande rechten	
8)	Extra-comptabele vorderin- gen	514 899,01	8a) Tegenrekening extra-comptabele vorderin- gen	514 899,01
9a)	Tegenrekening extra-comptabele schulden		9) Extra-comptabele schulden	
10)	Voorschotten	70 829 930,03	10a) Tegenrekening voorschotten	70 829 930,03
11a)	Tegenrekening garantieverplichtingen	6 828 923,00	11) Garantieverplichtingen	6 828 923,00
12a)	Tegenrekening openstaande verplich- tingen	8 068 665,14	12) Openstaande verplichtingen	8 068 665,14
13)	Deelnemingen		13a) Tegenrekening deelnemingen	
TOTAAL		216 540 326,30	TOTAAL	216 540 326,30

Toelichting op de saldbalans van de Staten-Generaal (II A) over het jaar 2008

Ad 1 en 2. Uitgaven en ontvangsten 2008

Bij de begrotingsuitgaven en -ontvangsten zijn de gerealiseerde uitgaven en ontvangsten opgenomen met betrekking tot het jaar waarvoor de Rijksrekening nog niet door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Ad 3. Liquide middelen

De post liquide middelen is opgebouwd uit het saldo bij de banken (gebaseerd op het laatste dagafschrift) en de contante gelden aanwezig in de kluis van de kasbeheerders.

Het totaalbedrag van € 30 230 is als volgt opgebouwd:

Eerste Kamer	€	1 997
Tweede Kamer	€	28 233
<hr/>		
Totaal	€	30 230

Ad 4. Rekening-courant RHB

Op de Rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding is de financiële verhouding met het ministerie van Financiën weergegeven. Opgenomen is het bedrag in overeenstemming met het saldobiljet van genoemd departement.

Ad 5. Uitgaven buiten begrotingsverband (intra-comptabele vorderingen)

Het bedrag van € 252 666 aan uitgaven buiten begrotingsverband is als volgt opgebouwd:

a	Vorderingen kasbeheerders Staten-Generaal:		
	Eerste Kamer	€	23 814
	Tweede Kamer	€	228 852
b	Overige intra-comptabele vorderingen	€	
<hr/>			
	Totaal	€	252 666

Ad a. Vorderingen kasbeheerders Staten-Generaal

De vorderingen van de Eerste Kamer bestaan uit voorschotten Loyalis (€ 2 601), Kantinerekeningen van diverse fracties (€ 3 590) en aankoop van vliegtickets (€ 6 111). Verrekening vindt plaats in januari 2009.

Het grootste deel van de vorderingen van de Tweede Kamer bestaat uit voorschotten reizen (€ 204 782) en voorschotten loon (€ 12 428).

Ad 6. Ontvangsten buiten begrotingsverband (intra-comptabele schulden)

Het bedrag van € 2 316 892 aan ontvangsten buiten begrotingsverband is als volgt opgebouwd:

a	Schulden kasbeheerders Staten-Generaal:		
	Eerste Kamer	€	224 378
	Tweede Kamer	€	2 092 514
b	Overige intra-comptabele schulden	€	0
Totaal		€	2 316 892

Ad a. Schulden kasbeheerders Staten-Generaal

De intra-comptabele schulden van de Eerste Kamer bestaan voor het grootste gedeelte uit loonbelasting december (€ 147 553), sociale lasten (€ 23 751) en pensioenpremies (€ 36 487). Deze zullen worden afgewikkeld in januari 2009.

De intra-comptabele schulden van de Tweede Kamer bestaan voor het grootste gedeelte uit afdracht loonheffing, sociale premies en pensioenen (€ 2 066 435).

Ad 8. Extra-comptabele vorderingen

Ad 8a. Tegenrekening extra-comptabele vorderingen

Het totaalbedrag van € 514 899 is als volgt opgebouwd:

Eerste Kamer	€	0
Tweede Kamer	€	514 899
Totaal	€	514 899

De posten van de Tweede Kamer betreffen een vordering van de Stichting Bedrijfsrestaurant van de Tweede Kamer (€ 44 464) en vorderingen op diverse debiteuren (€ 470 435).

Ad 10. Extra-comptabele voorschotten

Ad 10a. Tegenrekening extra-comptabele voorschotten

De saldi van de per 31 december 2008 openstaande voorschotten en van de in 2008 afgerekende voorschotten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Beleidsverslag

Stand openstaande voorschotten per 31 december 2008:

Eerste Kamer	€	174 385
Tweede Kamer	€	70 655 545
<hr/>		
Totaal	€	70 829 930

Overzicht afgerekende voorschotten in 2008:

Eerste Kamer	€	122 534
Tweede Kamer	€	20 038 231
<hr/>		
Totaal	€	20 160 765

Toelichting stand openstaande voorschotten:

De posten van de Eerste Kamer bestaan voornamelijk uit verstrekte voorschotten aan Loyalis (€ 66 477) en Fractieondersteuning 2008 (€ 80 406). Afwikkeling van de Loyalis voorschotten kan plaatsvinden nadat een goedkeurende accountantsverklaring is ontvangen.

De posten van de Tweede Kamer bestaan uit voorschotten Fracties 2007 (€ 21 994 291) en 2008 (€ 21 042 531) die zijn verstrekt. Daarnaast zijn in 2006, 2007 en 2008 voorschotten verstrekt aan Loyalis (€ 26 759 611). Afwikkeling van deze voorschotten kan plaatsvinden nadat een goedkeurende accountantsverklaring is ontvangen.

Ad 11. Openstaande garantieverplichtingen

Ad 11a. Tegenrekening openstaande garantieverplichtingen

Het bedrag van € 6 828 923 aan openstaande garanties is als volgt opgebouwd:

Garanties 1 januari 2008	€	6 828 923
Verleende garanties in 2008	€	0 +
<hr/>		
	€	6 828 923
Vervallen garanties	€	0 -/-
<hr/>		
Totaal openstaande garanties per 31 december 2008	€	6 828 923

De garanties vloeien voort uit het gestelde in de regeling «Tegemoetkoming in de kosten van de fracties».

Ad 12. Openstaande verplichtingen

Ad 12a. Tegenrekening openstaande verplichtingen

Het bedrag van € 8 068 665 aan openstaande verplichtingen is als volgt opgebouwd:

Beleidsverslag

Verplichtingen 1 januari 2008	€	7 315 368	
Aangegane verplichtingen in 2008	€	130 838 472	+
	€	138 153 840	
Tot betaling gekomen in 2008	€	130 015 012	
Negatieve bijstellingen verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	€	70 163	
	€	130 085 175	-/-
Totaal openstaande verplichtingen per 31 december 2008	€	8 068 665	

Gegevens zijn ontleent aan de administratie van de kasbeheerders.